

5.4.2016

Kirjallinen asiantuntijalausunto lakivaliokunnalle asiassa HE 26/2016 vp

KIRJALLINEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ LAIKSI VALTION OIKEUSAPU- JA EDUNVALVONTAPIIREISTÄ

Lakivaliokunnan kirjallisen lausuntopyynnön johdosta valtiovarainministeriö esittää seuraavan lausunnon otsikkoasiasta. Valtiovarainministeriö on 19.2.2016 antanut asiassa lausunnon oikeusministeriölle.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä. Ehdotetulla lailla toteutettaisiin valtion oikeusaputoimistojen rakenneuudistus siten, että muutoksen jälkeen Suomessa olisi kuusi virastoina toimivaa oikeusapu- ja edunvalvontapiiriä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä lokakuuta 2016.

Keskushallinnon uudistaminen ja tulosohejaus

Rakenneuudistus kuuluu valtion keskushallinnon uudistamista käsittelevän hallituksen reformin piiriin. Hallitusohjelman mukaan keskushallinnon virastorakenteen uudistuksessa tukeudutaan KEHU- ja VIRSU-hankkeissa omaksutuihin kehittämisperiaatteisiin. Keskus- ja aluehallinnon virastaselvityshankkeessa (VIRSU) ehdotettiin valtakunnallisen oikeusapuviraston perustamista.

Valtiovarainministeriö katsoo, että esitetty muutos selkeyttäisi oikeusapu- ja edunvalvontatoimen virastorakennetta nykytilanteeseen verrattuna. Muutos mahdollistaa toiminnan kehittämisen ja säästöjen toteuttamisen hallintotoimintoja kokoamalla. Toisaalta muutos voi aiheuttaa myös kustannuksia: johtavien julkisten oikeusavustajien määrä tulee kasvamaan kuudella ja myös johtavien yleisten edunvalvojien määrä tulee kasvamaan (pienet alle 10 edunvalvontahenkilön toimistot), vaikkakaan henkilöstön kokonaismäärä ei ilmeisesti esityksen johdosta kasvaisi. Edellytykset ammattimaiselle johtamiselle paranevat, kun virastoina toimivien piirien johtajat voivat keskittyä pelkästään johtamis-, kehittämis- ja hallintotehtäviin.

Hallituksen esitys on pääosin yhteensopiva hallitusohjelman mukaisten VIRSU-hankkeessa määriteltyjen yleisten rakenteellisten kehittämisperiaatteiden kanssa (pl. valtakunnallinen toimivalta). Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan oikeusaputoimistojen rakenneuudistuksen varsinaisena päämääränä tulee pitää valtakunnallisen oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamista. Valtiovarainministeriön näkemys on huomioitu hallituksen esityksen perusteluissa, joiden mukaan "nyt ehdotettavan rakenneuudistuksen toteuduttua selvitystyötä yhden oikeusapuviraston muodostamisesta jatkettaisiin" (s. 11).

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että säädettäessä virastoina toimivista oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä oikeusministeriön asetuksella, ei valittu säädöstaso vastaa yleistä käytäntöä. Esimerkiksi syyttäjänvirastojen, poliisilaitosten ja maistraattien osalta valtion paikallishallinnon virastojen lukumääristä, nimistä ja toimialueista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että lakiesityksestä ei ole pyydetty alueellistamisen koordinaatioryhmän lausuntoa. Valtiovarainministeriö toi esille lausunnossaan 19.2.2016, että lausunto tulisi pyytää ennen lakiehdotuksen viemistä valtioneuvoston käsiteltäväksi.

Lakiehdotuksen taloudelliset vaikutukset

Valtiovarainministeriö katsoi lausunnossaan oikeusministeriölle tarpeelliseksi selvittää tarkemmin lakiehdotuksen kustannusvaikutuksia, kustannusneutraalisuuden laskentaperusteita sekä arvioida yksityiskohtaisemmin virastomallin rationalisointihyötyjä ja hallinnon virtaviivaistumisen kautta saavutettavia hyötyjä. Vaikutusarviointit mahdollistavat sen, että päätöksentekijöillä on käytettävissään riittävästi luotettavaa tietoa erilaisista ratkaisuvaihtoehdoista ja niiden seurauksista.

Oikeusministeriö on tarkentanut esityksen vaikutusarviointeja kiitettävästi. Kuitenkin vaikutukset valtiontalouteen voisivat olla kuvattu nykyistäkin läpinäkyvämmiin, jotta uudistuksen euromääräinen vaikutus olisi selvä. Oikeusministeriön mukaan uudistus on valtiontalouden kannalta kustannusneutraali ja mahdolliset siirtymäajan kustannukset oikeusministeriö kattaa hallinnanalallaan oikeusaputoimistojen siirtomäärärahoilla, jolloin muutokset ovat valtiovarainministeriön lausunnossaan edellyttämällä tavalla toteuttavissa valtiontalouden kehyspäätösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen puitteissa.

Lisätiedot aihealueittain

Keskushallinnon uudistaminen ja virastorakenneuudistus
Neuvotteleva virkamies Timo Moilanen, p. 0295530455,
timo.moilanen@vm.fi

Taloudelliset vaikutukset
Neuvotteleva virkamies Niina Hannonen, p. 0295530454,
niina.hannonen@vm.fi

Neuvotteleva virkamies Timo Moilanen

Jakelu Eduskunta, lakivaliokunta

Tiedoksi VM/ henkilöstö- ja hallintopolitiikkaosasto (Siltanen, Bäck)
VM/ budjettiosasto (Hannonen)
VM/ kunta- ja aluehallinto-osasto (Moilanen)